

MATERIAALEJA TOIMINTAAN

Tutustumisruudukko

Selvitä, keneen väittämä sopii ja kirjoita hänen nimi ruutuun. Tavoitteena on kerätä mahdollisimman monta nimeä. Tavoitellaan, että jokaisessa ruudussa olisi ainakin yksi nimi ja jokaisen nimi tulisi olla ruudukossa ainakin kerran.

Pitää kasvisruuasta.	Tykkää liikkuu luonnossa.	Kiinnittää huomiota ostamiensa vaatteiden materiaaliin ja laatuun.	Tilaa ravintolassa mieluummin kala- kuin liha-annoksen.	Ottaa kännykän laturin irti pistorasiasta, kun ei käytä sitä.
Hyödyntää lainaamoja, kuten kirjastoa.	Perheessä pidetään vähintään yksi kasvisruokapäivä viikossa.	Suosii kotimaan matkailua.	Lajittelee roskat.	On kiinnostunut ilmastonmuutoksesta.
Ei heitä ruokaa roskiin.	Sammuttaa kotona turhat valot.	Kulkee päivittäiset matkat pyörällä.	Pyrkii välttämään heräteostoksia.	Ei laske suihkussa vettä laittaessaan pesuaineita.
Käyttää julkista liikennettä.	Kierrättää vaatteensa.	Tietää, mitä kiertotalous tarkoittaa.	Kerää itse marjoja ja sieniä.	On kasvissyöjä.
Kulkee päivittäiset matkat kävellen.	Haluaa vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin.	Luontoarvot ovat tärkeitä.	Ostaa vaatteita ja tavaroita kirpparilta/ käytettynä.	Harrastaa kalastusta.

Sisältöä voi hyödyntää myös väittäminä janaharjoitteessa.

Pelejä ja kisailuja

- STOP! Ilmastopeli (Plan Suomen lautapeli)
- My2050 - elämyspeli ilmastonmuutoksesta (Visia GameFactoryn mobiilipeli)
- Pallon paras ruoka (WWF Suomen korttipeli)
- Lajittelupeli (HSY:n korttipeli) tai liikunnallisesti toteutettuna maameri-taivas -idealla
- Ympäristönsuojelupeli (Partion korttipeli)
- Mitä jos...? - Onnenpyörä - Wordwall
- Sitran megatrendikortit
- The thing from the future -pöytäpeli
- Terraforming Mars -lautapeli
- Keski-Suomen nuorten Ilmastotiimin Ilmastopaketti nuorilta nuorille (faktoja, vinkkejä, visailua)
- Muita aiheeseen liittyviä pelivinkkejä (mappa.fi -materiaalipankki)
- Montako käyttötarkoitusta keksit? (esim. pilttipurkille, cd-levylle, vanhalle kirjalle...)

ILMASTO- JA YMPÄRISTÖTIETOVISA

1. Ilmastonmuutos tarkoittaa...

- a) Maapallon tasaista lämpenemistä
- b) Kasvihuoneilmiön voimistumista**
- c) Ohimenevää ilmiötä
- d) Sääolojen vaihtelevuutta

2. Mikä näistä on merkittävin ilmastonmuutoksen aiheuttaja?

- a) otsoni
- b) vety
- c) hiilidioksidi**
- d) metaani

3. Ilmasto on muuttunut kautta historian, mutta miten nykyinen ilmastonmuutos eroaa aiemmista?

- a) Muutos on poikkeuksellisen hidasta.
- b) Auringon paahde on entistä kuumempaa.
- c) Eroa aikaisempiin ei ole.
- d) Sen pääsyyinä on ihmisen toiminta.**

4. Mikä asia näistä voimistaa ilmastonmuutosta eniten Suomessa?

- a) tieliikenne**
- b) kulutussähkö
- c) muovi
- d) ruoka

5. Ilmastonmuutosta hillitäkseen kannattaisi

- a) Vihertää oma sähkösopimus.
- b) Vähentää liha-aterioita, lisätä kasvisaterioita.
- c) Suosia kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä.
- d) Toteuttaa kaikkia edellä mainittuja.**

6. Paljonko Suomen ilmasto on lämmennyt vuoden 1850 jälkeen?

- a) noin 0,5 astetta
- b) noin 1 asteen
- c) noin 1,5 astetta
- d) noin 2 astetta**

7. Paljonko maapallon ilmasto on lämmennyt 1800-luvun lopun jälkeen?

- a) noin 0,5 astetta
- b) noin 1 asteen**
- c) noin 1,5 astetta
- d) noin 2 astetta

8. Kaverit lähtevät kahdestaan matkalle. Mistä matkasta aiheutuu eniten päästöjä / matkustaja?

a) Helsinki-Utsjoki automatka bensa-autolla

- b) Helsinki-Riika lentomatka
- c) Turku-Tukholma laivamatka
- d) Turku-Moskova junamatka

9. Millaisesta ruuasta aiheutuu eniten päästöjä?

- a) kasvikset
- b) kala
- c) kana
- d) naudanliha**

10. Mikä on maailman yleisin roska?

- a) purukumi
- b) tupakantumppi**
- c) juomatölkki
- d) karkkipussi

11. Tupakkaviljelmien tieltä kaadetaan vuosittain trooppisia metsiä noin

- a) 2000 hehtaaria
- b) 20 000 hehtaaria
- c) 120 000 hehtaaria
- d) 200 000 hehtaaria**

12. Kun alumiininen juomatölkki kierrätetään, paljonko uuden tölkin valmistuksessa säästetään energiaa?

- a) 20 %
- b) 50 %
- c) 70%
- d) 90 %**

13. Miten jätteet rikkoutuneen juomalasin?

- a) lasi
- b) sekajäte**
- c) muovi
- d) metalli

14. Jätesektorin osuus Suomen kasvihuonekaasupäästöistä on noin

- a) 3%**
- b) 13%
- c) 23%
- d) 33%

15. Suomi tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen

- a) 2025 mennessä
- b) 2030 mennessä
- c) 2035 mennessä**
- d) 2040 mennessä

Materiaaleja T-paidan tuunauspajaan

Aiheeseen virittäytyminen:

- T-paidan elinkaaren pituus -video
- Mielpidejana: Tuumasta toimeen -opas s.33
- Eetti ry:n materiaalit

Omien toimintatapojen pohdiskelu:

- Nuorten ekotiimin Katse peiliin -materiaalit

Vastuullisesta vaatetuksesta:

- Ekokumppaneiden Tekstiiliopas ja Rakkaudesta vaatteisiin -opas

Vinkkejä t-paidan tuunaukseen:

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10

Sarjamaraton:

Verta hikeä ja T-paitoja -ohjelmasarja

Osallistava ilmastotyöpaja nuorille

Yksi tapa tukea nuorten ilmastotoimijuutta on järjestää työpaja, jossa vaihe vaiheelta työstetään nuorten valitsemaa kehitettäviä aiheita.

Työpajaa voi halutessaan pohjustaa teettämällä nuorille ilmastoaiheisen kyselyn, jolloin mielipiteitä ja toiveita saadaan hieman laajemmalla joukolta. Yhtenä kysymyksenä voisi esimerkiksi olla "Miten toivoisit ilmastoasioiden näkyvän/ toteutuvan nuorisotilassa?" ja työpajan voisi toteuttaa tämän kysymyksen ympärille seuraavasti:

1. Tavoiteltava päämäärä: ilmastoystävällisempi nuorisotila
2. Nuoret tutkailevat pienryhmissä kyselyyn tulleita vastauksia ja voivat samalla pohtia myös muita heille tärkeitä kehittämisen kohteita. Jokainen ryhmä listaa kolme tärkeintä asiaa, joihin toivoisi kehitystä tapahtuvan.
3. Pienryhmät kertovat omat TOP3 -listat. Kirjoitetaan ne kaikki listaksi jokaisen nähtäville.
4. Seuraavaksi äänestetään kaikista edellä mainituista kolme tärkeintä asiaa. Tasatuloksissa tehdään valinta yhteistyössä keskustellen.
5. Jatketaan työskentelyä pienryhmissä. Ideoidaan ja pohditaan ratkaisuehdotuksia em. kolmen asian eteenpäin viemiseksi. Miten, kuka, ketkä voisivat vaikuttaa/toimia asioiden toteutumiseksi?
6. Pienryhmät kertovat toimenpide-ehdotuksensa ja ne kirjataan jokaisen nähtäville.
7. Lopuksi keskustellaan yhdessä ehdotuksista ja tehdään päätös, kuinka jokaista kolmea asiaa lähdetään konkreettisesti viemään eteenpäin. Tehdään työnjako ja aikataulusuunnitelma.
8. Sovitaan seuraavasta tapaamisesta, jolloin saadaan tietoa asioiden etenemisestä ja tehdään tarvittavia jatkotoimenpiteitä asioiden loppuun viemiseksi.

Swap your clothes - vaatteidenvaihtotapahtuma nuorille

Kierrätystapahtuma, johon nuori voi lahjoittaa itselle tarpeettomia, mutta käyttökelpoisia vaatteita, kenkiä, asusteita, laukkuja ja koruja.

Tapahtumaan voi tulla tekemään löytöjä eli ottaa itselle mieleistä kamppetta maksutta mukaansa. Rahaa ei vaihdeta missään vaiheessa.

Toteutuksessa pohdittavia:

- Vaatteita voi tuoda etukäteen ennen tapahtumaa milloin ja mihin? Voiko tuoda vielä tapahtumapäivinä?
- Onko vaatteiden tuominen edellytys voidakseen ottaa vaatteita itselleen?
- Mikä on ylijäämävaatteiden sijoituspaikka?

Lisäksi:

- Vaatteiden sovitusmahdollisuus
- Tuunaus-/fiksauspiste eli esim. saumurin ja ompelukoneen käyttömahdollisuus
- Kuvaesitys vaatteiden tuunausvinkeistä

Roskaralli

Luokkien välinen roskienkeruukisa koulun sisä- ja ulkoalueilla.

Tavoitteena kouluviihtyvyyden lisääminen ja nuorten aktivoiminen kouluympäristön siisteyden ylläpitämiseen.

-Toteutus:

- Aikataulutetaan kisa luokittain sekä tiedotetaan henkilökunta ja kisaan osallistuvan vuosiluokan oppilaat esim. wilmassa yhteistyöopettajan kautta.
- Vuorossa oleva luokka kokoontuu välitunnin alussa sovittuun paikkaan ja kerää roskaa esim. klo 12-12.15 välitunnilla. Ohjaaja ja/tai yhteistyöopettaja ohjeistavat ja antavat oppilaille välineet (roskanpoimijat, pussit, hanskat).
- Ulkona roskaa kerätään koulualueella; sisällä käytäviltä, vessoista ja paikoista, joihin oppilailta välitunnin aikaan pääsy.
- Kun välitunti päättyy, luokka tuo roskasaaliin ohjaajalle, joka punnitsee ne.
- Kisan päätyttyä oppilaille infotaan, paljonko roskaa kerättiin kisa-aikana yhteensä ja millaisia vaikutuksia toiminnalla havaittiin (voisi kysyä kommentteja laitoshuoltajilta ja muulta henkilökunnalta).
- Parhaan roskasaaliin kerännyt luokka palkitaan.

- Toimintaa voi järjestää jatkossa pienimuotoisemmin päivittäin tai viikottain välituntitekemisenä yksittäistenkin oppilaiden toimesta. Näin toiminta vakiintuisi luontevaksi osaksi koulun arkea.

- Jatkotyöskentelyksi roskateemaan soveltuu mainiosti oman miniroskiksen tekeminen kuvataide-, käsityötunnilla tai nuorisotilalla.

Tupakkatuotteet ja niiden ympäristövaikutukset

Materiaalivinkkejä ehkäisevän päihdetyön viikolle:

FressisEdussa informatiivisia ja havainnollistavia videoita: [Tupakan ja nuuskan matka](#)

Suomen ASH ry:n tiedote [Tupakantumpeista syntyy vuosittain satoja miljoonia kiloja myrkyllistä jätettä](#) ja paljon muita [tupakka ja ympäristö - aiheisia materiaaleja](#)

Havainnollistava infopiste nuorille:

1. Tupakkaviljelmien tieltä kaadetaan vuosittain 200 000 hehtaaria trooppisia metsiä.
→ Ruohomatoilla X neliömetrin alue ja päälle info, kuinka montaa sen kokoista aluetta kaadetun metsän ala vastaa.
2. Tupakan kasvattamiseen käytetään 22 miljardia litraa vettä vuodessa.
→ X litran kokoinen astia ja info kuvaamaan em. vesimäärää.
3. Ympäristöön päätyy 4,5 biljoonaa tumppeja vuosittain, noin 340-680 miljoonaa kiloa.
→ Rasiaan X määrä tumppeja ja niiden paino tiedoksi.
4. Savukkeiden filterit ja nuuska sisältävät myrkyjä, eivätkä ne maadu. Maasta ne päätyvät eläimiin ja ihmisiin.
→ Vetoava kuva lemmikkikoirasta ja oheen teksti "tunnistatko sinä koiran nikotiinimyrkytyksen oireet?"

Infopisteen tutkailtuaan nuoria voi pyytää kirjoittamaan fläppitaululle kommentteja, mitä ajatuksia tieto / aihe herätti.

HAASTEINGO ENERGIANSÄÄSTÖVIIKOLLE

Olen
sammuttanut
turhia valoja.

Olen
kertonut
läheiselle
omista
energiateoista.

Olen
liikkunut kävellen,
pyörällä,
julkisilla edes osan
matkoistani.

Olen
ottanut selfien
"Minä ja energia"
ja julkaissut sen
somessa.

En
laittanut
päivän aterioilla
ruokaa roskiin.

En tehnyt
heräteostoksia.

Valitsin
lounaalla
kasvisvaihto-
ehdon.

Sammutin
suihkun
levittäessäni
pesuaineita.

Jaoin somessa
energiänsäästö-
viikon
materiaalin/
postauksen.

Etsi kymmenen arjen ilmastotekoihin liittyvää sanaa

Word Direction: → ↓ ↘ ↗

sähkönsäästö

lainaaminen

korjaaminen

kasvissyöinti

kirpputori

pyöräily

kimppakyyti

lähimatkailu

lähiruoka

kierrätys

Tee lisää sanasokkeloita:

flippity.net → [Flippity Word Search](#) → [Instructions](#)

Linkkivinkkejä

[Ilmastoajatuksia - opas nuorisotyön ilmastokasvatukseen](#)

[Ilmasto-opas.fi - ilmastomuutostieto yhdestä osoitteesta](#)

[Ilmasto- ja ympäristökasvatuksen ja kiertotalouden oppimisen tueksi](#)

[Liikkuva luontoleiri - materiaaleja monipuolisen ilmastokasvatuksen toteuttamiseen](#)

[Ilmastotoiminta.fi - löydä oma tapasi vaikuttaa](#)

[Nuorten näkemyksiä ilmastomuutoksesta ja omista vaikutusmahdollisuuksista - Pro gradu tutkielma](#)

[Taidepolkuja ympäristöempatiaan - opas monitaiteiseen työskentelyyn](#)

[Pieni opas ympäristöahdistukseen - tietopaketti opettajille ja kasvattajille](#)

[Nuorten ilmastoahdistus ja sitä kokevien tukeminen - opinnäytetyö](#)

[Toivon kirjahylly - ilmastomuutosta ja biodiversiteetin turvaamista käsitteleviä kirjavinkkejä](#)

[Ilmastotoivoa vai toivottomuutta? - opinnäytetyö](#)

[Nuorisotyön ideapankki - teemallinen vuosikello menetelmäideoineen](#)

Kierrätetään ideoita! Voit ilmoittaa ideasi, linkkisi tai vinkkisi tälle listalle ottamalla yhteyttä Anne Kärkkäiseen [anne.karkkainen\(a\)jissalmi.fi](mailto:anne.karkkainen(a)jissalmi.fi).